

Kokbok för hästkrafter

KRAFFT

MEG DEN HÄR SKRIFTEN VILL VI BJUDA
DIG PÅ EN RUNDTUR I "HÄSTARNAS
KÖK" OCH BERÄTTA OM GRUNDERNA
I KONSTEN ATT FÖDA EN HÄST

Från stäpp till stall

Hästen är en gräsätare. Den är skapad för att äta jämt och ständigt och i sitt vilda tillstånd på stäppen tillbringar den större delen av dygnet med nosen mot backen för att söka föda. Att äta toppar kort och gott listan på vad hästen gillar att göra.

I samma stund vi tar hästen från betet sätter vi den på en onaturlig diet. De flesta hästar står på stall, där de själva inte kan bestämma hur mycket och när de ska äta. En av hästägarens viktigaste uppgifter är att ge hästen ett så naturligt hästliv som möjligt, med mat ofta och i små portioner.

FODRA MED FÖRNUFT OCH KÄRLEK

Vägen till hästens hjärta går via maten. Att vara "köksmästare" i stallet är ett stort ansvar och en konst som kräver kunskap. Att sätta ihop en passande foderstat hör till god hästhållning och är även en förutsättning för att bli framgångsrik ryttare eller kusk.

Det finns ett gammalt talesätt som säger att man ska "fodra med ögat". Med det menar man att du alltid måste hålla ett vakande öga på hur din häst ser ut. Att den är blank i pälsen, pigg, alert och bra i hull.

Försök visar att hästar som själva får välja äter 16-18 timmar om dygnet.

Gräs är grejen för hästar

Proteiner är själva byggmaterialet i foderpyramiden. Proteiner finns framförallt i grovfodret. Ett bra hö sörjer också för de flesta vitaminer och mineraler som behövs för att hästen ska må bra. Det är viktigt att allt foder håller hög kvalitet så hästen får i sig all näring den behöver.

GÖR SOM DE GAMLA EGYPTIERNÄ – BYGG EN PYRAMID

TILLÄGGSFODER gerolja är maskineriet. Vitaminer, mineraler

KRAFTFODER ger extra energi. Havre, korn, majs, veteekli, färdiga foderblandningar, linfrö ...

GROVFODER är grunden. Bete, hö, hösilage, ensilage, halm ...

Visste du att hästar varken kan kräkas eller rapa.

MATSEDEL SOM VÄXLAR

Hästar älskar rutiner och vill ha samma meny varje dag.

Foderstaten är menyn som talar om hur mycket och vad hästen ska äta vid varje utfodring – och den kan skilja sig en hel del från häst till häst. Dels beroende på hur mycket hästen tränas, dels beroende på att hästar är olika av naturen. En del är lättfödda medan andra kan äta hur mycket som helst utan att lägga på hullet. Vissa är fulla av energi medan andra hellre softar loss än springer sig svettiga.

Det kan även hända att hästens behov varierar över året. Då är det viktigt att foderstaten hänger med. Men ta det varligt och lägg om matsedeln en bit i taget, allra helst när fodergivan ska ökas. Det tar tid för hästens kropp att ställa om sig.

Gräs är grejen för hästar

Proteiner är själva byggmaterialet i foderpyramiden. Proteiner finns framförallt i grovfodret. Ett bra hö sörjer också för de flesta vitaminer och mineraler som behövs för att hästen ska må bra. Det är viktigt att allt foder håller hög kvalitet så hästen får i sig all näring den behöver.

GÖR SOM DE GAMLA EGYPTIERNÄ – BYGG EN PYRAMID

TILLÄGGSFODER ger olja åt maskineriet. Vitaminer, mineraler

KRAFTFODER ger extra energi. Havre, korn, majs, veteekli, färdiga foderblandningar, linfrö ...

GROVFODER är grunden. Bete, hö, hösilage, ensilage, halm ...

Visste du att hästar varken kan kräkas eller rapa.

MATSedel som VÄXLAR

Hästar älskar rutiner och vill ha samma meny varje dag.

Foderstaten är menyn som talar om hur mycket och vad hästen ska äta vid varje utfodring – och den kan skilja sig en hel del från häst till häst. Dels beroende på hur mycket hästen tränas, dels beroende på att hästar är olika av naturen. En del är lättfödda medan andra kan äta hur mycket som helst utan att lägga på hullet. Vissa är fulla av energi medan andra hellre softar loss än springer sig svettiga.

Det kan även hända att hästens behov varierar över året. Då är det viktigt att foderstaten hänger med. Men ta det varligt och lägg om matsedeln en bit i taget, allra helst när fodergivningen ska ökas. Det tar tid för hästens kropp att ställa om sig.

Livsviktigt vatten

En häst dricker massor av vatten, upp till 30 liter per dygn. Fri tillgång till vatten av hög kvalitet, även i hagen, är en förutsättning för att din häst ska må bra. Hästar tycker om att dricka mycket vatten på kort tid. Det är ett arv från när de var vilda och drack vid vattenhål där rovdjur ofta låg på pass. Nya undersökningar visar att hästar dricker mycket mer vatten om den får dricka ur hink istället för ur vattenkopp. Dricker hästen för lite så presterar den sämre och kan bli sjuk.

Byt vatten helt i hinkarna i stället för att fylla på dem. Hästar vill ha lika fräscht vatten som du.

6-8 liter per minut bör hästen kunna dricka ur sin vattenkopp.

Om du är osäker på vattenkopparna i ditt stall, gör ett enkelt test:

Fyll vattenkoppen med vatten, ställ en hink under och håll ner flödeslattan under en minut. Hur många liter rann ner i hinken? För lite?

Fixa vattenkoppen, eller häng in extra hink med vatten.

Hästar som svettas mycket vid träning eller tävling kan förlora massor av vatten på en dag. Faktiskt upp till hela 60 liter om hästen är en tungviktare på omkring 600 kilo.

Kom ihåg att hästar ställer lika höga krav på vattnets kvalitet som vi människor. Vill du veta hur ditt stallvatten mår? Ta ett vattenprov och lämna på analys så får du svar.

SALTA KUSAR

Hästar behöver fri tillgång till salt men behovet växlar bland annat beroende av hur mycket hästen svettas. En saltsten i boxen eller hagen är bra, men räcker inte alltid. Förutsatt att hästen har fri tillgång till vatten behöver du aldrig vara orolig för att ge den för mycket salt

Fodrets färd genom hästkroppen

MUNNEN – AVRESESTATION

Den känsliga mulen är en effektiv sorteringsmaskin som petar bort sådant som inte smakar bra. Friska tänder är livsviktiga. Fodret smörjs med massor av saliv innan den slinker vidare på matresan.

FODERSTRUPEN – EN KÄNSLIG KANAL

Transportsträckan från munnen till magen är en känslig kanal där fodret lätt kan fastna om det äts för fort eller blandas med för lite saliv. Se upp för foderstrupsförstoppning. Låt gärna hästen börja äta lite grovfoder innan den sätter tänderna i kraftfoder. Ju mer grovfoder hästen äter ju mer saliv produceras som hjälper fodret på traven.

MAGSÄCKEN – EN STATION PÅ VÄGEN

Hästens magsäck är liten i förhållande till kroppen men perfekt anpassad för att ändamålet; hästar vill ha foder ofta men lite åt gången. Fodret gör bara ett kort stopp i magsäcken innan den sticker vidare till nästa station, tunntarmen

TUNNTARMEN TAR HAND OM "SNABB" ENERGI

Här passerar fodret i en faslig fart cirka en timma efter att det svalts. Tunntarmen tar hand om fodrets mer lättsmälta delar och omvandlar det till energi för framförallt explosivt muskelarbete.

GROVTARMEN – CENTRALSTATION FÖR FODERTÅGET

Grovtarmen är hästens viktigaste matsmältningstation. Det tar cirka tre timmar för fodret att nå hit men väl här stannar det länge, 1-3 dygn. I grovtarmen bryter "bussiga bakterier" ner fodrets trådiga fibrer. För att klara jobbet behöver bakterierna mycket grovfoder. Minst 60% av hästens totala energi laddas i grovtarmen.

GÖDSELSTACKEN – SLUTSTATION PÅ MATRESAN

Bajset är sista anhalten på foderresan och ett kvitto på att hästen mår bra. En frisk häst bajsar fasta "bollar" som lätt faller sönder. Se upp med lös och illaluktande bajs. Det kan vara ett tecken på att hästen fått i sig dåligt foder eller vatten.

Visste du att tunntarmen är 20 meter lång. Vecklar man ut den räcker den med andra ord längs hela kortsidan på en ridbana

Grovfoder – den viktiga basen

Ett bra grovfoder är den självklara basen i hästens meny. Eftersom det inte finns färskt gräs ute året om ger vi hästen gräs i form av hö eller ensilage (eller hösilage). Grovfodret ger hästen dess grundläggande behov av fibrer, mineraler, vitaminer, protein och energi. Alltså sådant som behövs för att kroppens funktioner ska fungera som de ska.

BETET är ofta ett viktigt foder under flera månader. För många hästar betyder det semester. Långa sköna, lata dagar i en hage full med gräs gör de flesta hästar gott, både i kropp och själ. Men för hästägaren kräver det både skötsel och planering. Staket, vatten, mygg och eventuella skador är några saker du måste ha koll på. En annan är om betet räcker. Tänk på att en häst behöver ungefär 1 hektar bete för att klara sig en månad.

ENSILAGE OCH HÖSILAGE är konserverat och inplastat gräs och blir allt vanligare. Konserveringen ger ett smakrikt och dammfritt grovfoder. Men se upp för bakterier och mögel. Det inplastade gräset är en färskvara med hållbarhet högst något dygn.

Visste du att en medelstor häst producerar cirka 10–30 liter saliv per dygn!

HALM är både foder och ett perfekt strö som ger hästen sysselsättning och trivsel. Som foder är halmen fattig på näring men fullproppad med fibrer som magen mår bra av.

HÖ är torkat gräs som ska vara dammfritt, ha en frisk grön färg och lukta gott. För att vara säker på att höet håller måttet kan man låta göra en analys som tittar på vad det egentligen innehåller. Det måste du veta när du ska planera foderstaten för din häst.

RIKTVÄRDEN FÖR SVENSKT HÖ (PER KG FODER)

Energivärde: 7,5–8

MJ smältbart råprotein: 30–60 g (4–6 g/MJ)

Kalcium: 2–3 g

Fosfor: 1–2 g

Magnesium: 1–2 g

Kalium: bör understiga 20 g

FYRA FRISKA FODERREGLER

Att ge fodertips som gäller alla hästar är svårt, men foderkonstens fyra gyllene regler är enkla att följa. Prickar du in dessa är du på rätt spår.

1. Släng allt möjligt och dammigt foder
2. Högivan = 1,5–2 kg hö/100 kg häst. Fodrar du med hösilage behövs mer.
3. Max 1 kg havre/100 kg häst.
4. Öka i första hand grovfodergivan åt hästar som behöver gå upp i vikt. Minska på kraftfodergivan till de som behöver gå ner...

Kraftfoder

Kraftfodret är egentligen ett onaturligt inslag på hästens meny eftersom hästar i full frihet klarar sig utmärkt på gräs. Även moderna ridhästar bör få det mesta av sin näring och energi genom grovfodret. Kraftfodret ger extra näring i koncentrerad form för att hästen ska klara jobbet som sporthäst. Kraftfoder hjälper också till att bygga muskler.

HAVRE är ett bra hästfoder som innehåller mycket protein och är rikt på fett och fibrer. Många hästar blir pigga av havre. Serveras hel, eller krossad för kusar med krassliga tänder.

KORN ger en annan typ av energi än havre vilken gör en del hästar lite lugnare och lite rundare.

MAJS är ett mycket vanligt hästfoder i hästkulturer på sydligare breddgrader. Proteinvärdet i majs är mycket lågt, då det innehåller proteiner som hästen inte kan tillgodogöra sig. Majs är däremot mycket energirikt, men samtidigt fattigt på fett och fibrer.

VEGETABILISKA OLJOR kan vara effektiva och skonsamma energikällor för hästar. Det är viktigt att oljan uppfyller normerna för livsmedelskvalitet.

BETFOR OCH MELASS är sockerfoder och något de flesta hästar gillar. Det foder som oftast används för att ge ett energitillskott men innehåller också nyttiga fibrer. Betfor måste alltid ligga i blöt minst ett par timmar innan det serveras. Torr betfor kan orsaka bland annat foderstrupsförstoppning.

Foder förvarar du torr och gärna bakom lås och bom. Utbrytarkungar som kalasar upp hela månadsransonen under ett nattligt äventyr = tvärsjuk!

LINFRÖ är bra för tarmarna. Fröskalet tillsammans med hett vatten bildar ett slem som underlättar transporten av tarminnehållet och skyddar tarmens slemhinna. Linfrö måste alltid hettas upp före utfodring.

FÄRDIGA FODERBLANDNINGAR finns i många märken och varianter. Tanken är att de tillsammans med grovfodret ska täcka hästen hela näringsbehov. Om du väljer att fodra med färdigfoder är det viktigt att du väljer ett foder som passar just din häst.

Godis

Morötter i all ära. Men här är receptet som ger dig chansen att briljera med egentillverkat hästgodis. (Så här fixar du lördagsgodis för fyrfota) Det här behöver du: 1/2 kg havregryn, 1/2 kg rågmjöl eller annat grovt mjöl, 1/2 kg melass (har du inte melass, fungerar även sirap)

Så här gör du. Rör ingredienser i en stor bunke. Knåda ihop allt till en klättig deg. Forma godisbitarna, rulla som centimeterstora kulor. Lägga bakplåtspapper på en plåt, sätt på ugnen på 180 grader. Lägga godisbitarna på plåten och grädda ca 10 - 15 minuter. Färdigt när de fått lite färg och går att bryta sönder.

Kraftfoder

Kraftfodret är egentligen ett onaturligt inslag på hästens meny eftersom hästar i full frihet klarar sig utmärkt på gräs. Även moderna ridhästar bör få det mesta av sin näring och energi genom grovfodret. Kraftfodret ger extra näring i koncentrerad form för att hästen ska klara jobbet som sporthäst. Kraftfoder hjälper också till att bygga muskler.

HAVRE är ett bra hästfoder som innehåller mycket protein och är rikt på fett och fibrer. Många hästar blir pigga av havre. Serveras hel, eller krossad för kusar med krassliga tänder.

KORN ger en annan typ av energi än havre vilken gör en del hästar lite lugnare och lite rundare.

MAJS är ett mycket vanligt hästfoder i hästkulturer på sydligare breddgrader. Proteinvärdet i majs är mycket lågt, då det innehåller proteiner som hästen inte kan tillgodogöra sig. Majs är däremot mycket energirikt, men samtidigt fattigt på fett och fibrer.

VEGETABILISKA OLJOR kan vara effektiva och skonsamma energikällor för hästar. Det är viktigt att oljan uppfyller normerna för livsmedelskvalitet.

BETFOR OCH MELASS är sockerfoder och något de flesta hästar gillar. Det foder som oftast används för att ge ett energitillskott men innehåller också nyttiga fibrer. Betfor måste alltid ligga i blöt minst ett par timmar innan det serveras. Torr betfor kan orsaka bland annat foderstrupsförstoppning.

Foder förvarar du torr och gärna bakom lås och bom. Utbrytarkungar som kalasar upp hela månadsransonen under ett nattligt äventyr = tvärsjuk!

LINFRÖ är bra för tarmarna. Fröskalet tillsammans med hett vatten bildar ett slem som underlättar transporten av tarminnehållet och skyddar tarmens slemhinna. Linfrö måste alltid hettas upp före utfodring.

FÄRDIGA FODERBLANDNINGAR finns i många märken och varianter. Tanken är att de tillsammans med grovfodret ska täcka hästen hela näringsbehov. Om du väljer att fodra med färdigfoder är det viktigt att du väljer ett foder som passar just din häst.

Godis

Morötter i all ära. Men här är receptet som ger dig chansen att briljera med egentillverkat hästgodis. (Så här fixar du lördagsgodis för fyrfota) Det här behöver du: 1/2 kg havregryn, 1/2 kg rågmjöl eller annat grovt mjöl, 1/2 kg melass (har du inte melass, fungerar även sirap)

Så här gör du. Rör ingredienser i en stor bunke. Knåda ihop allt till en kläbbig deg. Forma godisbitarna, rulla som centimeterstora kulor. Lägga bakplåtspapper på en plåt, sätt på ugnen på 180 grader. Lägga godisbitarna på plåten och grädda ca 10 - 15 minuter. Färdigt när de fått lite färg och går att bryta sönder.

Tre plugga profiler

!

Världsstjärnan Briar, 14 år, tränar bodybuilding och vinner EM-medaljer i dressyr. Femton helger om året är han på resande fot och han har vid det här laget sett både Australien och USA. Formkurvan styrs med hjälp av maten och därför tar han alltid med egen sådan på alla långresor. Ibland får han lite resfeber och då tjatar hans skötare att han måste dricka ordentligt med vatten. Gör han inte det trasslar det ofta till sig och han presterar sämre.

Jag och Janne på EM

Briar – världsstjärnan

morgon, middag , kväll: 10 kg hö, tio kilo kraft, 0,5 kg betför
Viktiga saker att tänka på när det gäller högpresterande tävlingshästar

2.

Smulan – ridskolehästen

Smulan, ridskolehäst, 11 år, jobbar omkring tre timmar varje dag, sex dagar i veckan. Vissa helger åker hon också iväg och tävlar. Smulan gillar sitt jobb som är rätt varierat med både nybörjare och rutinerade ryttare i sadeln. Varje sommar bär det iväg på långsemester till Skåne.

*morgon, middag , kväll: 10 kg hö,
tio kilo kraft, 0,5 kg betför
Viktiga saker att tänka på när det gäller ...*

*morgon, middag , kväll: 10 kg hö, tio kilo kraft, 0,5 kg betför
Viktiga saker att tänka på när det gäller ...*

3.

Kjell-Åke - fritidshästen

Kjell-Åke, fritidshäst, 7 år, tar det rätt piano och lunkar i hagen hela dagarna. Sex dagar i veckan är det motionspass som gäller, omkring en timme varje gång. En dag i veckan är det full sula på hoppträning som gäller och ibland bär det iväg på tävling. Veckorna i sommarhagen är lätträknade, då han har väl lätt att lägga på hullet.

Om Krafft

KRAFFT är landets största leverantör av hästfoder. Via vår fältorganisation av rådgivare för vi en intensiv dialog med elitryttare, ridskolor, uppfödare och ett stort antal vanliga hobbyhästägare. Vårt nätverk i forskarvärlden tillför oss värdefull ny kunskap och vi samarbetar med ledande institutioner inom växtförädling och veterinärmedicin. En del av den kunskap vi samlat och systematiserat finns i denna lilla bok. Vi hoppas att den ska fungera som en nyttig guide i alla frågor som rör utfodring.

KRAFFT hjälper dig gärna med rådgivning i alla frågor som rör hästens utfodring. Du är välkommen att ringa KRAFFT DIREKT, 020-30 40 40 eller att ta kontakt med närmaste KRAFFT foderrådgivare. Telefonnummer dit och massor med foderinformation, finner du på vår hemsida www.krafft.nu.

